Број 101 У Новом Саду, у суботу 8 (21.) маја 1910. Година XLV.

»Застава« излази сваки дан двапута, а недељом тврдом и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г: Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. Јутарњи лист. ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Интерпелација дра Младена Лисавца,

заступника на хрватско-славонском сабору и члана српске народне радикалне странке, у саборској седници од 4 (17.) маја.

Високи саборе! Не знам, да ли је то хтела иронија судбине или су томе криве политичке прилике и време у ком живимо, да морам данас устати отворено и одлучно у обрану једног закона, којим су у своје време тек дате неке мрвице од онога, што називамо српским захтевима. Иронија судбине, држим, да лежи у том, што ја од мањине, господо, морам ову интерпелацију изнети пред овај сабор, чија већина стоји на становишту јединства и равноправности српског и хрватског народа и што то морам чинити према једној влади, чији је представник преузвишени господин бан, изјавио у своме програмном говору, да се згража над елементима, који кваре ово народно јединство.

Високи саборе! Српски народ имао је, а има и данас, своје народне захтеве, од којих није никад одустао, нити мисли одустати, а међу којима је један и захтев о употреби ћирилице у јавном животу краљевине Хрватске и Славоније.

Решење овога питања о употреби ћирилице у јавном животу краљевине Хрватске и Славоније, држим. да је по себи просто и једноставно и то с тога, што се ово питање не даде ни природно ни уметнички комплицирати са другим каковим питањима, као што се то покушало учинити са захтевом о употреби народне српске заставе и са захтевом народних српских школа. (Заступник др. Хорват: Ћирилица је сувишна. — Заступник Јерко Павелић: То је шовинизам).

Али је решење питања о употреби ћирилице уједно и сасвим природно, јер је оно подједнако потребно како за Хрвате, тако и за Србе. (Заступник др. Хорват: А зашто?) Ако стојимо на становишту народног јединства, не можемо ни замислити, да ћемо остварити ту идеју, ако и Хрвати не пригрле ћирилицу као и латиницу као што је случај код Немаца, који подједнако употребљавају латиницу и готику, а да ипак на свом народном јединству ни су ништа изгубили. Само онда може се замислити, да ће сваком Хрвату бити мила српска књижевност као и хрватска и обратно, сваком Србину да ће прирасти за срце хрватска књижевност као и српска. Само онда, када се оствари она мисао за којом тежимо, да буде један културни крвоток код српског и хрватског народа, онда ћемо постићи и народно јединство. Док буде пак Хрват мрзио на српску књижевност и обратно Србин на хрватску, дотле нема о народном јединству ни говора. (На чистој странци права приговори. — Заступник Јемершић: Српска је литература у Србији.) Ја стојим на том становишту, да сваки Хрват пригрли и српску литературу као своју, а опет сваки Србин и хрватску покрај своје, а и велика већина нашега народа стоји на том становишту. (Заступник Јерко Павелић: Да се невина деца у пучким школама гњаве са двоструком алфабетом. — Настају приговори, који се изроде у буку.)

Председник (звони): Молим да се респектује право говорника, који је добио реч.

Заступник Младен Лисавац: Али на жалост, држим, да смо далеко од тога, да се то питање на овој здравој основи реши, а пошто на жалост опажам у решидбама ове владе, да се до сада ово начело није поштовало, а нарочито то видим из наредбе кр. владе од 22. фебруара 1910. број 5204., наиме проведбена наредба к школском закону, која је очевидно један корак назад према наредби кр. земаљске владе од 12. маја 1905. број 8590., то морам на жалост бар устати на обрану онога, што је до сада законом већ утврђено у правцу употребе ћирилице.

Како је познато, закон од 14. маја 1887 у § у 3. изрично одређује (чита): „Код свих земаљских области у краљевинама Хрватској и Славонији слободно је странкама служити се писмом ћирилским и латинским.

Онде, где Срби у повећем броју живе, имаду се од првих молба и решења странкама ћирилским писмом на ћирилицом писане поднеске издавати“.

На жалост овај закон се у већем делу наше домовине данас не врши; но не само данас, него се можда никада није ни вршио. (Заступник др. А. Хорват: Хвала Богу! — Заступник И. Јемершић: Код мене ни један сељак тога писма не зна читати, а има их 7000. — Заступник Тушкан: Није реч о вашем котару. — Заступник Јемершић: Ја то велим за пример. — Заступник др. А. Хорват: Онда би и наши судбени чиновници сви морали знати писати ћирилицом). Па је ли то што тешко? Сваки интелигентан човек је може за три дана научити. То је дакле само уображена тешкоћа! (Заступник др. А. Хорват: А чему и то, кад нема тому разлога).

Пошто дакле овај закон ни једна влада није респектовала и бдила над тим, да се он врши, дакле ни она, која се ослањала на пређашњу народну странку, као ни сама „народна“ влада. (Заступник: др. М. Марковић: А је ли Раухова влада?) Није ни она: али то је слаба утеха! А на жалост не респектира тога закона ни ова данашња влада, то сматрам за своју дужност, да устанем овде у обрану његову, да се бар ова мрвица законског права, што нам је дана, тачно врши и стављам на кр. земаљску владу ову интерпелацију (чита): Да ли је познато кр. земаљској влади, да прве инстанције земаљских области у краљевинама Хрватској и Славонији, унаточ јасној уставности §. 3. закона од 14. маја 1887. „О уређењу посала цркве грчко источне и о употреби ћирилице,“ не издају своја решења ћирилским писмом на поднеске писане ћирилицом ни онде, где Срби у повећем броју живе?

Шта мисли кр. земаљска влада предузети, да се од сада овај закон тачно врши и поштује?

Председник: Ова интерпелација доставиће се у препису кр. земаљској влади.

Нови Сад у одбрану чистоте избора.

Данас је била седница одбора новосадске српске православне црквено-школске општине. Решено је више важнијих ствари, од којих истичемо за сад само једну. Члан одбора Коста Брадваровић у кратком говору оцртао је све незаконитости, мићења, претње и мешање владе и политичких власти у изборе, како изборника тако и посланика за наш народно-црквени сабор. Указао је на оправдано огорчење и врење у нашем народу целе митрополије, указао је на трезвен и искрен покрет српске радикалне омладине, да се сазове народни збор, да то осуди. Указао је најзад и на одлучно држање крчединског црквеног одбора у одбрани чистоте наше народне црквено-школске автономије и позвао црквени одбор новосадски да се том родољубивом покрету придружи. Изнео је за тим предлог, односно представку, коју ниже доносимо, и коју је црквени одбор искрено и топло прихватио са свима гласовима, осим два подрепашка гласа.

Тај предлог, односно представка гласи:

Високославном Председништву српског народно црквеног сабора Ср. Карловци.

Овај се црквени одбор налази побуђеним, да у име српске православне црквене и школске општине новосадске подигне свој глас против оних нечувених незаконитости, које су се догодиле у вези са сазивом нашег народног црквеног сабора и изборника за тај сабор.

Најодлучније подижемо глас свој против оног уговора, који је склопљен између владе и српске самосталне странке, а у којем је уговору утаначено, да се има скршити српска народна радикална странка, а помагати српска самостална странка при изборима за српски народни црквени сабор

Најодлучније протестујемо против мешања високе владе и политичких власти у изборе изборника и посланика; најодлучније протестујемо против мићења и незаконитости, које су извађане при тим изборима. Све то скупа од таковог је значаја да је српски народни црквени сабор, који се састаје 16. (29.) о. м изгубио законито обележје, изгубио у целини својој право, да важи као заступник и тумач воље народа српског у карловачкој митрополији, и зато не може бити ни законит рад тог сабора.

На основу свега тога молимо високославни сабор, да узме на знање ову нашу представку, којом протестујемо против горе поменутих незаконитости и молимо, да поради на томе, да се распишу нови избори, при којима би се очувала законитост и чистота избора.

Изборна насиља.

Што се јаче пр ближују избори за угарски сабор, куенов штина све више избија на видик. Насиље слави своје оргије и већ данас се по неким догађајима види, на који начин мисли Куенова влада да задобије народно поверење“. Жандармски метци угасили су већ неколико људских живота, жандармски бајонети пролили су већ на неколико места људску крв. Ових дана жандармски бајонети поново су порадили у корист Куенове владе. У Халмију хтео је Куенов кандидат, Андрија Ђерђ, да држи програмни говор. Бирачи, присталице Кошутова кандидата Фелдијака, нису хтели да саслушају Куенова кандидата и непрекидно су клицали Кошутовом кандидату, Фелдијаку. Тада се жандарми са натакнутим бајонетима устремише на бираче. Безброј бирача су ранили, и народ, видећи проливену крв, још јаче је демонстровао против владина кандидата. Жандарми тада свом силом навале на бираче и многе бираче, међу њима најугледније људе, окују и отерају у затвор. — У Туњогу пак, у матесалкаском изборном срезу, дошло је до сукоба између бирача Јустоваца и жандармерије. Један жандарм је пробо туњошког економа Антала Андора. — Тако се Куен спрема за изборе.

Митрополијски збор у Руми.

Јавили смо већ, да је великимитрополијски збор у Руми, што га је сазвала радикална омладина за 9. (22.) мај, — дозвољен. Иако је кратко време, од дана када је позив на збор изашао до дана самога збора, по гласовима што их добијамо, одзив на збор биће врло леп. У Новом Саду је тога дана вашар, а у многим

општинама је прквена слава, па поред свега тога у Новом Саду и околини врло се многи спремају да иду на збор. Само они, које баш важни послови спречавају, неће ићи на збор, али ће ти сви поздравити збор брзојавно. Наши пријатељи из свију крајева јављају нам, да ће изаслати своје заступнике на збор, а брзојавно ће збор поздравити сви и изјавити, да се слажу са становиштем збора. Наш чести ти српски народ не зна ни за труд ни за трошак, кад треба устати у одбрану народних светиња; кад треба одбити мешање државних и политичких власти у нашу народно црквену и школску автономију; кад треба жигосати срамну, безумну и издајничку политику самосталско подрепашких изметника.

Комесар на српском народном црквеном сабору

Куенови листови, „Браник“ и „Србобран“, имају извештај из Будимпеште, да ће краљев комесар на српском народно-црквеном сабору бити Јулије Рохоњи, државни тајник министарства правде. Његов пак адлатус да ће бити познати Палчика Јоановић.

„Србобран“ и „Самоуправа“.

Митровачки „Српски Рад“ пише: „Србобран“ баш прети „Самоуправи“, што „Самоуправа“ држи страну овостранам радикалима против самосталаца и вели (са багателисањем), како је „Самоуправа“ орган старијих радикала. „Самоуправа“ јесте орган Пашићеве групе, али Пашић је председник министарства, у коме седе и млађи радикали и са Пашићевом групом заједно, та владина странка располаже са девет десетина гласова у српској народној скупштини. Према томе, „Самоуправа“ је орган огромне већине српскога живља у Србији. Код целе те ствари најлепше је то, што се „Србобран“ стиди да призна, ко је самосталце све помагао о изборима за народно црквени сабор и вели, да је „Самоуправа“ рђаво обавештена. Ej, „Србобране“! Та Стара Пазова и Земун куд и камо су (географски) ближе Београду, него Новом Саду. Чује се до Београда шта се у Ст. Павови догађа. А бар стотину Београђана се на дан избора Чавракова нашло у Земуну и видело, када су гласали и кога су бирали земунски самосталци. То се бар не да сакрити, а Београђани су давно и осетили и познали Чаврака! „Србобрановом“ Милићу давно је већ покисло перје, он више нити пише из Србије „Србобрану“, нити му чини код тамошње штампе услуга. А да се „Самоуправа“ не срди (можда с правом) на „Србобран“, ради оно мало рачуна?...

Пири у Будимпешти.

Јуче у подне стигао је Пири у Будимпешту. У земљописном друштву говорио је о своме путу на северни пол. Пири је морнарски часник, рођен у пенсилванијској вароши у Грену године 1856. Дуго је година проучавао гренладске крајеве, а последња му је циљ била да открије сев ни пол. Својом експедицијом је све дубље и дубље залазио у северне слојеве, а године 1907. вратио се на американско земљиште са свога деветог пута по северу. На свом деветом путу је од северног пола био свега три стотине двадесет пет километара удаљен. На десетом пак путу, вели, да је по тигао свој давно жељени циљ, дошао на северни пол. Да то постигне много му је помагало једно американско друштво, на зрано по његовом имену. Ово је друштво снабдело десету Пиријеву експедицију, која је најзад учинила своје. Пири се на путу сукобио са Куком, који је хтео себи да присвоји славу открића северног пола. Њихова борба још и сада траје, но сам Пири држи, да је он већ несумљиво успео да докаже да је одиста открио северни пол. Тако он вели. Иначе Пири сада обилази веће европске вароши, у којима ће, као ово у Будимпешти, говорити о свом северном путу.

Хелијева репатица.

Читава је збрка настала у звездарству. Не зна се сад већ поуздано, је ли земља прошла кроз репатичин реп или није. То је после среде з ром требало бити, но није се ништа приметило. Те тако слабо се већ смемо поуздати и у звездарску науку. Јер сад и то јављају, да ће репатични реп да додирне земљу тек после недељу две или месец дана. Ово безглавље у звездарству учинило је, да се страх у гомили од репатице још одржава. Са звездарнице аустријске научне академије јављају, да у часу, кад је земља по претходном рачуну, увелико требала бити у репатичину репу, видели су реп на источној страни далеко — далеко од земље. — Из Старе Ђале са тамошње звездарнице пак јављају, да је по њиховом рачуну репатица скренула са своје путање, а то се збило — у пролаву репатичином поред планете Венера. Репатица се испред Венере тргла и одмакла тако, да тек после две стотине година, а можда се и никад више неће повратити.

Поплава у Коморану.

Биле су велике каше у Коморану, те пошто велики канал није могао избацивати воду у Дунав, вода се излила и потопила доњи крај вароши. Из канала је вода избацала и велики талог, а то је узрок што су становници морали за своју стоку да подигну узвишице, до којих талог и вода не допире. Поплава је нанела доста штете становништву, а поред тога и страх од заразне болести. Власти се засукале да почисте варош и да се спасе шта се може

Поп убица.

У неком пољском селу ухапшен је тамошњи поп, јер се на њега сумња да је убио свог слугу и присвојио сву његову уштеду. Полицији су се пријавили два сељака, који су на своју реч, реч „честних“ и поштених људи изјавили, да су једне ноћи, кад су пошли у крађу, видели попа, како одвлачи леш свога слуге, док је попина „куварица“ сакривала слугино одело. Приликом истраге у попиној кући нађено је крваво слугино одело

Сл. уредништву „Заставе“ Нови Сад.

У 96. јутарњем броју „Браника“ од 2. (15.) маја т. г. и зашла је једна неистина у допису Избори посланика за народно црквени сабор, у којем се каже: Нарочито нека је част браћи Лочанима који нам дадоше свих шест својих гласова на наше посланике и т. д.

Овим изјављујем, да ово није истина, да су наши изборници гласали на њихове кандидате, већ су свих шест и ја с њима глас свој дали на радикалне кандидате, што молимо славно уредништво „Заставе“, да уврсти у цењену „Заставу“, да се чује истина.

У Локу 5. (18.) маја 1910.

С особитим поштовањем

Стеван Темринац
парох.

Брзојави „Застави“

Стигли 7. маја.

Равноправност ћирилице.

Загреб. Заступник др. Лисавац поднео је данашњој саборској седници у име српске народне радикалне странке законски предлог о ћирилици на основи начела равноправности и реципроцитета. У сутрашњој саборској седници гласаће се о том предлогу.

Одговорни уредник
Константин Брадваровић

Трговина.

Будимпешта, 4. маја 1910 г.
(Брзојавни извештај).

Готова роба.

Рж прве каквоће 17 к. 30 п. до 17 к. 40 п.
Рж средње каквоће 17 к. 20 п. до 17 к. 30 п.
Јечам за храну 12 к. 90 п. до 13 к. 30 пот.
Јечам за кување пива 12 к. 60 п. до 12 к. 80 п.
Зоб прве каквоће 15 к. 70 п. до 19 к. — п.
Зоб средње каквоће 15 к. — п. до 15 к. 40 п.
Кукуруз домаћи 14 к. 60 п. до 14 к. 70 п.

Кабаничарска радња
Петра Гибарчевића
у Вуковару
потребује два **млађа**
помоћника,
који ступити могу одма.
428 4—4

Дропље и Усуре
младе и старе
купујем живе а плаћам високе цене.
Д. Ребић
I 577 2—3 Сисак (Хрватска).

ЖИВИНЕ у чистој енглеској раси
продајем јаја од **Орпингтон жуте кокоши** 12 комд. за 5 круна, 15 комд за 6 круна, ту је урачуната поштарина и паковање.
Жуте Орпингтон кокошке и петлове, продајем комад од 10 до 20 круна с поштарином заједно; ово је најкрупнија и најкорисније раса кокоши. јер снесе годишње 160—180 јаја, уз то још изврсно укусног је меса, јер јој се месо може потпуно са ћурчијим сравнити. Шаљем само у напред плаћено или per Nachnahme.
МЛАДЕН ПРЕДРАГОВИЋ
у Панчеву (Јужна Угарска)
354 3—6

Кројачка радња
Симе Машића
у Новом Саду
потребује
ДВА ДОБРА РАДНИКА.
Ступање одмах. 562 2—3

25-ГОДИШЊИ МОМАК
(ЗАНАТЛИЈА)
● радо би се оженио ●
с каквом зрелијом девојком или млађом удовицом са миразом од 1000 круна. — Заинтересовани нека јаве са фотографијом писмено под знаком: **пост ре стант „Б. Ц.“ Београд.**
3°° 3—4

ПОТРЕБУЈЕМ
два берберска
ПОМОЋНИКА,
који могу одмах ступити у посао.
Јосип Нађ
7° 2—3 бријач у Земуну.

СВОЈ СВОМЕ!
ЈЕДИНА СРПСКА РАДЊА.
Част ми је поштованој публици из места и са стране до повољног знања ставити, да сам отворио
ГВОЖЂАРСКУ РАДЊУ
у кући госп Васе Петровића, Франц-Јосифов трг у ВРШЦУ
Досадањи мој часни рад држим, да су моје поштоване муштерије увиделе, те као млад човек молим сву поштовану публику без разлике, да ме својски потпомогну у моме новом подузећу, а ја обећавам да ћу како солидним ценама, тако брзом и тачном послугом гледати да задовољим у сваком погледу
Уједно се најтопније захваљујем мојим врлим муштеријама на досадањем поверењу у досадањем моме подузећу. 435 3—3
Примите искрено хвала!
МИЛАН МИЛАНОВИЋ
гвожђарска радња у Вршцу.
СВОЈ СВОМЕ!

МИЛАН ЖИВАНОВИЋ
папучар у Земуну
треба 2 добра момка.
Плата — 44 филера од пара.
Ступити могу одма.
565 3—3

Јавно признање.
Овим јавно захваљујем осигуравајућој задрузи **„Croatia“** у Загребу, која је ми ју пожарну штету савјесно процјенила, те брзо и кулантно исплатила.
Уједно овај солидни и кулантни осигуравајући завод препоручујем сваком најтопније.
У Новом Саду, 2. маја 1910
556 3—3 **Душан Ђурђевић.**

Потписани **тражи код доброг газде**
МЕСТО ЗА ВИНЦИЛИРА,
који би имао до два јутра винограда и више. Способан сам за сваки рад као каламљења, пелцовања и друге послове.
АНДРИЈА МИКЛОВИЋ,
557 3—3 у Черевићу (Срем).

Вратио се:
ДР. ПУЉО
зубни лекар
У ЗЕМУНУ
вратио се с пута 536 3—6

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.